

POSTANOWIENIE

3 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 3 października 2023 r. w Warszawie
zażalenia K.B. i A.B.

na wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z 5 stycznia 2023 r., I ACa 787/22,

w sprawie z powództwa K.B. i A.B.

przeciwko [...] Bank spółce akcyjnej w W.

o ustalenie i zapłatę,

**uchyła zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego do orzeczenia
kończącego postępowanie w sprawie.**

(K.L.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 10 marca 2022 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku ustalił, że umowa kredytowa zawarta między powodami a poprzednikiem prawnym pozwanego jest nieważna (punkt I); zasądził od pozwanego na rzecz powodów łącznie kwotę 79.916,99 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 10 kwietnia 2021 r. do dnia zapłaty (punkt II); zasądził od pozwanego na rzecz powodów łącznie kwotę 38.402,79 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 10 kwietnia 2021 r. do dnia zapłaty (punkt III); oddalił w pozostałym zakresie powództwo (punkt IV) oraz ustalił, że koszty procesu obciążają w całości pozwanego pozostawiając referendarzowi sądowemu ich szczegółowe wyliczenie (punkt V).

Sąd ocenił, że strony zawarły umowę kredytu indeksowanego, ze względu zaś na naruszenie art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 i 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (obecnie tekst jedn. Dz. U. z 2022 r., poz. 2324 ze zm.; dalej – „Prawo bankowe”) oraz zasady określoności świadczenia, jak również niezgodnienie między stronami istotnych przedmiotowo elementów umowy w rozumieniu art. 353 § 1 k.c. należało ją uznać w całości za nieważną na podstawie art. 58 § 1 k.c.

W następstwie apelacji pozwanego wyrokiem z 5 stycznia 2023 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku uchylił wyrok Sądu pierwszej instancji w punktach I (pierwszym), II (drugim), III (trzecim) oraz V (piątym) i w tym zakresie przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Zdaniem Sądu odwoławczego przedmiotowa umowa nie naruszała art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 i 4 ustawy Prawo bankowe, art. 353 § 1 k.c., art. 358¹ k.c. ani zasady walutowości sformułowanej w art. 358 § 1 k.c. w jego poprzednim brzmieniu i powołane przez Sąd pierwszej instancji przepisy nie uzasadniają stwierdzenia jej nieważności. Natomiast [...] tej umowy powinny zostać poddane z urzędu ocenie pod kątem potencjalnej abuzywności na podstawie art. 385¹ i n. k.c. oraz przepisów dyrektywy Rady Wspólnot Europejskich 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r.

w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Przyjęcie przez Sąd Okręgowy wadliwego założenia o nieważności umowy ze względu na jej sprzeczność z art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 i 4 Prawa bankowego oraz art. 353 § 1 k.c. i uchylenie się od oceny jej postanowień przez pryzmat ich ewentualnej abuzywności oraz wynikających stąd możliwych konsekwencji prawnych spowodowało nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. przez zaniechanie zbadania materialnej podstawy roszczeń sformułowanych w pozwie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego przeniesienie *in concreto* w całości do postępowania apelacyjnego ustaleń i rozważań dotyczących złożonych zagadnień prawnych na tle abuzywności postanowień umowy kredytu, które nie były rozpatrywane przez Sąd pierwszej instancji, ograniczyłoby całe postępowanie właściwie tylko do jednej instancji. W tej sytuacji sanowanie w postępowaniu odwoławczym dostrzeżonych braków w procedowaniu w oparciu o obowiązek informacyjny z art. 156² k.p.c. nie byłoby właściwe, gdyż w ten sposób zostałby zupełnie przekreślony sens postępowania dwuinstancyjnego gwarantowanego Konstytucją RP oraz wiążącymi Rzeczpospolitą Polską przepisami prawa międzynarodowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, że zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. ma na celu jedynie skontrolowanie przez Sąd Najwyższy, czy orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji zostało prawidłowo oparte na jednej z przesłanek przewidzianych w art. 386 § 2 lub 4 k.p.c., a więc, czy powołana przez sąd drugiej instancji przyczyna uchylenia odpowiada wskazanej w uzasadnieniu podstawie ustawowej i czy rzeczywiście wystąpiła w sprawie. Dokonywana ocena powinna mieć zatem charakter formalny i skupiać się wyłącznie na ustanowionych w powyższych przepisach przesłankach uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji i nie może wkraczać nie tylko w ocenę merytorycznego stanowiska sądu drugiej instancji w kwestii materialnoprawnych podstaw rozstrzygnięcia, lecz także w ocenę prawidłowości zastosowania przez ten sąd innych przepisów prawa procesowego, nie związanych bezpośrednio ze wskazaną

przyczyną uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 listopada 2012 r. IV CZ 147/12, OSNC 2013, Nr 3, poz. 41; z 5 czerwca 2014 r., IV CZ 27/14, niepubl.; z 29 października 2015 r., I CZ 92/15, niepubl.).

Sąd Najwyższy wskazywał też wielokrotnie, że nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. jest wadliwością rozstrzygnięcia polegającą na wydaniu przez sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź zaniechaniu zbadania przez ten sąd materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów stron z powodu bezpodstawnego przyjęcia, iż wystąpiła przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, Nr 1, poz. 22; z 12 lutego 2002 r. I CKN 486/00, OSP 2003, z. 3, poz. 36; z 19 czerwca 2013 r. I CSK 156/13, OSNC-ZD 2014, Nr 3, poz. 57; z 25 czerwca 2015 r., V CZ 35/15, i z 7 kwietnia 2016 r., II CZ 6/16, niepubl.).

Sąd Najwyższy wyjaśnił już również, że o nierozpoznanu istoty sprawy nie świadczy potrzeba poczynienia nowych ustaleń co do okoliczności faktycznych sprawy, choćby decydujących z punktu widzenia kierunku jej rozstrzygnięcia. Dokonanie przez sąd drugiej instancji odmiennej oceny prawnej i związana z tym potrzeba poczynienia dodatkowych ustaleń faktycznych nie upoważnia więc co do zasady do zarzucenia sądowi pierwszej instancji nierozpoznania istoty sprawy, a wskazuje jedynie, że istota sprawy nie została rozpoznana prawidłowo (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z d 9 sierpnia 2016 r., II CZ 113/16; z 20 stycznia 2017 r., I CZ 1/17; z 26 czerwca 2020 r., V CZ 25/20 i z 26 lutego 2021 r., I CZ 88/20, wszystkie niepubl.).

Zastrzeżenia Sądu Apelacyjnego dotyczące trafności rozstrzygnięcia oraz racji, które legły u jego podstaw, powinny być rozważone i rozstrzygnięte w ramach postępowania apelacyjnego, zgodnie z przyjętym zakresem kognicji tego Sądu. Jedną z podstaw żądania głównego pozwu było twierdzenie powodów o abuzywności postanowień łączącej strony umowy. Uwzględnienie przez Sąd Okręgowy powództwa oparte na stwierdzeniu nieważności zawartej przez strony umowy kredytu wskutek naruszenia zasady określoności świadczenia

i niezgodnienia pomiędzy stronami istotnych przedmiotowo elementów umowy, w wyniku czego Sąd ten nie dokonał oceny abuzywności postanowień umownych, nie jest równoznaczne w okolicznościach sprawy z nierozpoznanie jej istoty w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. Wytykane Sądowi Okręgowemu uchybienia wskazują, że Sąd ten rozpoznał dochodzone roszczenie w sposób, który Sąd Apelacyjny uważa za nietrafny. Rozpatrując jednak apelację, Sąd ten był zobligowany i uprawniony we własnym zakresie dokonać oceny twierdzeń dotyczących abuzywności postanowień umownych a w razie stwierdzenia takiej abuzywności, dokonać oceny jej skutków dla łączącej strony umowy, a w konsekwencji również dokonać oceny żądania nieważności (unieważnienia) umowy oraz żądania zapłaty. W sprawie nie zachodzi przy tym potrzeba przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, nawet zaś potrzeba znacznego jego uzupełnienia oraz poczynienia w sprawie dodatkowych ustaleń faktycznych nie stanowi podstawy do wydania orzeczenia kasatoryjnego.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. oraz art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

[a!]

(K.L.)

